Kompostér z palet

Postavíte ho za jeden den. Dvě řešení čela – vyberte si, které vám sedne.

Varianta se zasouvacím čelem. Prkna se přidávají, jak hromada roste, a při vybírání se odshora vytahují.

Tráva, listí, kuchyňské zbytky. Na zahrádkářské osadě toho za sezónu vznikne tolik, že se to do popelnice nevejde – a hlavně tam nepatří. Tenhle návod ukazuje, jak z palet a prken postavit kompostér, který bioodpad zpracuje přímo na místě.

Komory znamenají, že nikdy nemícháte čerstvou trávu do zralého humusu. V jedné se ukládá, ve druhé zraje. Materiál mezi nimi putuje jedním směrem a vy máte pokaždé po ruce hotový kompost.

CO NA TO POTŘEBUJETE

Čas	jeden den
Lidé	dva, kdo umí s pilou a vrtačkou, a pár párů rukou navíc
Palety	čtyři nebo pět, ideálně zdarma z okolí – zbytek se kupuje

Na osadě Malina se 12. září 2026 stavělo od devíti do pěti a zapojilo se patnáct sousedů. Kompostér od té doby slouží i lidem z okolí Kraví hory, kteří kompostovat nemají kam.

Komory a cesta kompostu

Vhazovací komora

Sem jde čerstvý materiál průběžně – posekaný trávník, kuchyňský bioodpad, nadrcené větve. Čelo je zasunuté jen do výšky hromady, takže do ní vysypete kolečko přes nízkou hranu.

Zrající komora

Sem přeházíte obsah první komory. Přehozením se kompost provzdušní a rozběhne se zahřívací fáze. Když se hromada prohřeje nad 55 °C, zlikviduje patogeny i semena plevelů.

Výběrová komora

U tříkomorové varianty je navíc třetí komora na zralý humus, takže kompost může dozrávat v klidu, zatímco se první dvě plní. U dvoukomorové dozrává a vybírá se z té druhé.

Kam ho postavit

- **Polostín, chráněno před větrem.** Na plném slunci hromada vysychá a rozklad se zastaví. V hlubokém stínu zůstane studená.
- **Přímo na zem, ne na beton ani dlažbu.** Žížaly a půdní mikroorganismy musí mít přístup zespodu. Pletivo na dně je propustí, hraboše zastaví.
- **Rovná plocha a cesta pro kolečko** až k vhazovací komoře. Celý smysl nízké vhazovací hrany padne, když ke kompostéru nedojedete.
- **Blízko vody.** V létě se kompost zalévá.

Pletivo na stěnách i na dně drží kompost uvnitř a hraboše venku. Vzduch jím prochází.

Dvě varianty, jedna kostra

Kostra je u obou stejná: palety nastojato, pletivo uvnitř, přepážky mezi komorami. Liší se jen přední stěna – a z toho plyne všechno ostatní.

	A · ZASOUVACÍ PRKNA	B · DVÍŘKA NA PANTECH
Celých palet	**5**	**4**
Komory	**2**	**3**
Vnější rozměr	≈ 274 × 111 cm	≈ 280 × 148 cm
Objem komory	**1,14 m³** – změřeno	≈ 0,84 m³ – hloubka nezměřena
Obvod	celý z palet	záda a čelo palety, boky a přepážky z prken
Kování	žádné	4 panty, 2 zástrče, 2 háčky
Navíc potřeba	6 vodicích hranolů a 20 prken na čelo	2 palety na čelo
Vybírání	prkna se vytahují odshora, přístup až k zemi	dvířka se otevřou

Kterou si vybrat

A, když chcete mít klid od kování. Žádné panty, které se vylomí, žádná zástrč, která zrezaví. Při vybírání otevřete čelo až k zemi a nabíráte lopatou bez ohýbání. Prkna si ale musíte mít kam odložit a při každém přehazování je sundat a zase naskládat.

B, když máte místo a chcete tři fáze. Tři komory znamenají, že zralý kompost nemusíte vybírat dřív, než ho potřebujete. Čelo drží v jednom kuse a vypadá uzavřeněji. Dvířka jsou ale na nabírání lopatou malá, kování něco stojí a komory vycházejí znatelně užší než u áčka.

A · zasouvací prkna. Pravá komora je vybraná až na zem.

B · dvířka na pantech. Opálené palety, osada Malina.

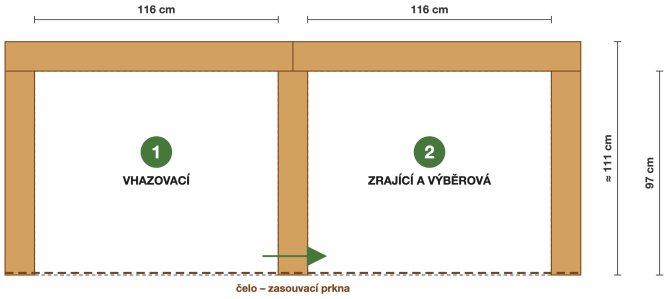
Varianta A · zasouvací čelo

Pět celých palet: dvě na záda, dvě na boky, jedna na přepážku. Zbylé palety se rozeberou na prkna pro čelo. Kóty komory jsou změřené na hotové stavbě: **116 × 97 × 101 cm**, tedy 1,14 m³ – komfortně nad kubíkem, pod kterým se hromada nezahřeje. Vnější rozměry jsou uvedené přibližně, protože se odvíjejí od tloušťky vašich palet.

VARIANTA A · ZASOUVACÍ ČELO

5 palet · 2 komory · bez kování

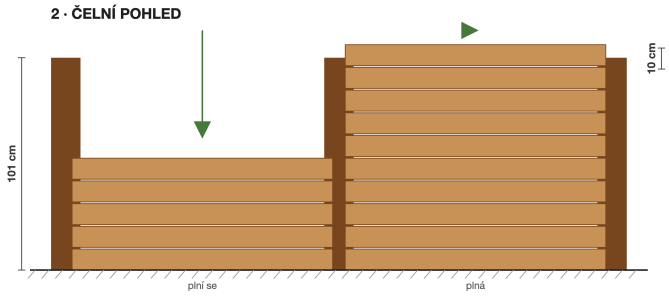
1 · PŮDORYS

Boky i přepážka jsou celé palety · Čárkovaně: chovatelské pletivo na stěnách i na dně

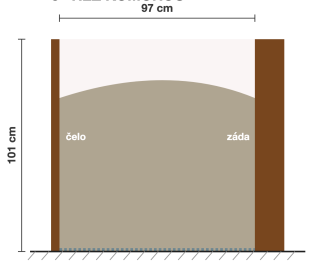
Tučné kóty jsou změřené na hotové stavbě. Vnější rozměry se ≈ odvíjejí od tloušťky vašich palet.

2 · ČELNÍ POHLED

Prkna 10 cm se shora zasouvají do drážky mezi dvojicí hranolů. Přidáváte je, jak hromada roste, a při vybírání je odshora vytahujete.

3 · ŘEZ KOMOROU

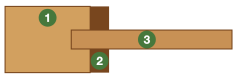
NA JEDEN KOMPOSTÉR

Celé palety záda 2 · boky 2 · přepážka 1	**5 ks**
Vodicí hranoly 4 × 4 cm, dl. 101 cm	**6 ks**
Prkna na čelo, 124 × 10 × 3 cm	**cca 20 ks**
Rohové hranoly, délka 101 cm	**4 ks**
Chovatelské pletivo, oka 10–16 mm	**dno i stěny**
Lněný olej na všechny díly	**1 l**

Pletivo na dně i po stěnách – hraboše zastaví, žížaly projdou.

4 · DETAIL VODICÍ DRÁŽKY

vodorovný řez

1. bočnice nebo přepážka
2. vodicí hranoly 4 × 4 cm, mezera 4 cm
3. prkno čela 124 cm, tl. 3 cm, zápich 4 cm

Mezera je o centimetr širší než prkno – vlhké dřevo nabobtná a nesmí se vzpříčit.

Vnitřní objem jedné komory: 1,16 × 0,97 × 1,01 m = 1,14 m³

Hromada pod jeden kubík se nezahřeje. Tahle komora kubík překračuje.

Od odpadu k životu · nákres k dílenskému návodu · rozměry komory změřené na hotové stavbě

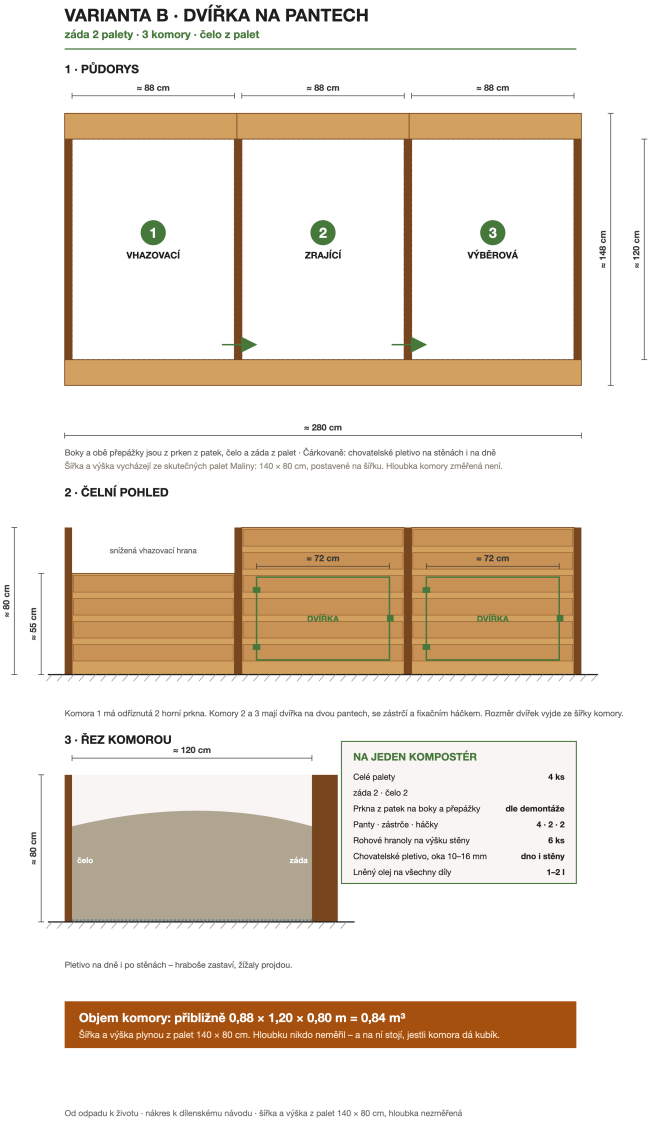
Varianta B · dvířka na pantech

Čtyři celé palety: dvě na záda, dvě na čelo. Boky a obě přepážky se sbíjejí z prken z demontovaných patek. Čelo se montuje jako souvislý celek a dvířka se vyřežou až po montáži.

Kóty vycházejí z palet **140 × 80 cm** postavených na šířku. S europaletou 120 × 80 cm vyjde kompostér o 40 cm užší – tři komory po 75 cm a 0,72 m³. Přepočítejte si to podle svých palet, než začnete řezat.

HLOUBKA KOMORY ZMĚŘENÁ NENÍ

Dvě palety na zádech dávají 280 cm, z toho tři komory po 88 cm, výška stěny 80 cm. Hloubku 120 cm ale nikdo nepřeměřil – a právě na ní stojí, jestli komora dá kubík. Při 120 cm vychází 0,84 m³, tedy pod kubíkem, pod kterým se hromada nezahřeje. Přeměřte si hloubku, nebo zvolte variantu A.

Materiál

SPOLEČNÁ KOSTRA	MNOŽSTVÍ	K ČEMU
Celé palety	**4 nebo 5 ks**	podle varianty, viz strana 3
Prkna z demontovaných patek	**dle demontáže**	čelo, přepážky, výplně
Rohové hranoly na výšku stěny	**4–6 ks**	80 cm u varianty B, 101 cm u varianty A
Chovatelské pletivo, oka 10–16 mm	**role**	vnitřní stěny, přepážky i dno
Sponky do čalounické sponkovačky	**1 balení**	upevnění pletiva ke dřevu
Lněný olej	**1–2 l**	nátěr po opálení a obroušení
Vruty do dřeva, různé délky	**1 balení**	spojení palet, hranolů a prken

NAVÍC PODLE VARIANTY	MNOŽSTVÍ	K ČEMU
A · vodicí hranoly 4 × 4 cm, délka 101 cm	**6 ks**	drážky po stranách každého čela
A · prkna na čelo, 124 × 10 × 3 cm	**cca 20 ks**	deset na každou komoru
B · palety na čelo	**2 ks**	čelní stěna jako souvislý celek
B · panty, zástrče, háčky s očkem	**4 · 2 · 2**	dvoje dvířka

Které palety použít

Humus z tohohle kompostéru skončí ve vašich záhonech. Co je v paletě, bude i v něm.

- **Hledejte značku HT.** Na bočním špalíku bývá vypálené klasové logo IPPC a vedle něj písmena. HT znamená tepelně ošetřeno, bez chemie – taková paleta je v pořádku.
- **MB nechte být.** Písmena MB znamenají methylbromid.
- **Palety bez značení** bývají jednorázové, ze syrového neošetřeného dřeva. Pro kompostér se hodí, jen vydrží kratší dobu.
- **Nic barevného.** Modré CHEP a červené LPR palety jsou majetek půjčoven, nekupujte je ani nerozebírejte.
- **Nic, co je cítit chemií** nebo je prosáklé olejem. Paleta z průmyslového provozu může mít v sobě cokoli.
- **Změřte si je.** Europaleta má 120 × 80 cm, ale běžně se sežene i 140 × 80 cm – z těch stavěla Malina. Rozměr palety určí šířku komor, takže kóty v tomhle návodu platí jen pro palety stejné velikosti.

Nářadí a ochranné pomůcky

KATEGORIE	NÁŘADÍ	K ČEMU
Úprava dřeva	PB lahev s plynovým hořákem	opálení dřeva, přírodní konzervace proti vlhkosti
Úprava dřeva	Excentrická bruska a brusné výseky	očištění a vyhlazení opáleného dřeva
Povrchový nátěr	Štětec nebo váleček	nanesení lněného oleje
Dělení dřeva	Aku okružní nebo přímočará pila	zařízntutí palet, prkna na čelo, u varianty B vyříznutí dvířek
Montáž	Aku vrtačka nebo šroubovák s bity	předvrtání otvorů a šroubování vrutů
Demontáž	Páčidlo s kladivem, případně úhlová bruska	odstranění spodních patek z palet
Měření	Tesařský úhelník	kontrola pravých úhlů při sestavování
Montáž pletiva	Čalounická sponkovačka se sponkami	upevnění pletiva na stěny, přepážky a dno
Montáž pletiva	Štípací kleště nebo nůžky na drát	stříhání pletiva na míru
Ochrana zdraví	Rukavice, brýle, respirátor	práce s hořákem a pilou, broušení opáleného dřeva

BEZPEČNOST – PŘEČTĚTE DŘÍV, NEŽ ZAPÁLÍTE HOŘÁK

Hadry a štětce od lněného oleje. Lněný olej při schnutí oxiduje a sám od sebe se zahřívá. Zmuchlaný hadr odhozený do kbelíku se dokáže během několika hodin vznítit. Použité hadry a štětce rozprostřete venku na nehořlavý povrch, nebo je namočte do vody a zavřete do plechovky s víkem. Nikdy je nenechávejte na hromádce vedle dřeva.

Hořák. Opalujte na volném prostranství, dál od suché trávy, plotu a dřeva, které ještě nehoří. Po ruce mějte kbelík vody nebo hasicí přístroj. Hodinu po dopálení se k paletám vraťte a zkontrolujte, jestli někde nedoutná.

Olej a jiskry k sobě nepatří. Řezání a broušení dělejte dřív než nátěr, nebo v jiném koutě.

Ochranné pomůcky. Rukavice, brýle a respirátor. Respirátor hlavně při broušení opáleného dřeva – uhlíkatý prach se vdechuje hůř, než vypadá.

Nářadí a děti. Okružní pila, úhlová bruska a hořák patří do jednoho vymezeného koutu, kam děti nechodí. Na Malině se kolem stavby pohybovaly děti, takže se vyplatí dát jim vlastní stanoviště s vlastní prací.

Tento materiál vznikl v rámci projektu Od odpadu k životu za podpory magistrátu města Brna.

Tři kroky, kterými dřevo vydrží

Dřevo v kompostéru stojí v trvalé vlhkosti. Tradiční ochrana bez chemie má tři fáze a všechny tři proběhnou dřív, než se začne montovat.

1 · Opálení hořákem

Plynovým hořákem rovnoměrně opalte celý povrch palet, hranolů i prken do tmavě hnědé až černé. Opálení zataví dřevěná vlákna, zničí zárodky plísní a dřevokazných hub a vytvoří zuhelnatělou krustu.

2 · Obroušení

Po vychladnutí odstraňte excentrickou bruskou volné uhlíky a černý prach. Brouste jen lehce – zuhelnatělá krusta je přesně ta ochrana, kvůli které jste opalovali. Pod volným prachem vystoupí kresba dřeva.

3 · Nátěr lněným olejem

Na obroušené dřevo naneste štětcem lněný olej. Opálené póry ho nasáknou a vznikne vrstva, která odpuzuje vodu. Nechte zaschnout a s hadry naložte podle bezpečnostních pokynů.

Prkna na čelo opalte taky. U varianty A jsou v trvalém kontaktu s kompostem a vytahují se ven a dovnitř, takže je dřevo namáhané nejvíc z celé konstrukce.

Broušení odstraní volný uhlík, krusta zůstane.

Olej se vsákne do otevřených pórů opáleného dřeva.

Montáž krok za krokem

Krok 1 · Demontáž patek a příprava dílů

1. Z palet, které se budou rozebírat, odstraňte spodní patky páčidlem a kladivem. U zatvrdlých hřebíků pomůže úhlová bruska.
2. Uvolněná prkna si uložte – poslouží na čelo, přepážky a výplně.
3. Nařežte rohové hranoly na výšku stěny – u varianty B 80 cm, u varianty A 101 cm. U varianty A k nim přidejte šest vodicích hranolů 4 × 4 cm stejné délky.

Krok 2 · Konzervace dřeva

Opalte, obruste a natřete lněným olejem všechny díly včetně prken na čelo. Postup je na předchozí straně. Montuje se až na suché, natřené dřevo.

Krok 3 · Nosná konstrukce a přepážky

1. Na vyrovnaném podkladu rozvrhněte zadní stěnu a boky.
2. Do rohů a na místa přepážek postavte hranoly. Palety k nim přišroubujte dlouhými vruty, otvory předvrtejte.
3. Tesařským úhelníkem průběžně kontrolujte pravé úhly.
4. Postavte přepážky – u varianty A z celých palet, u varianty B sbité z prken z patek.

Krok 4 · Čelo

Varianta A – vodicí drážky:

1. Na čelní hranu každé bočnice a přepážky přišroubujte dva hranoly 4 × 4 cm nad sebou tak, aby mezi nimi zůstala svislá mezera 4 cm.
2. Mezera musí být o centimetr širší než prkno. Vlhké dřevo nabobtná a vzpříčené prkno nevytáhnete.
3. Drážky na obou stranách jednoho pole srovnejte do stejné výšky, jinak budou prkna sedět našikmo.
4. Prkna nařežte o 8 cm delší než světlost komory – při 116 cm světlosti tedy na 124 cm. Jedno zkuste nasucho zasunout, než přišroubujete zbytek.

Varianta B – dvířka na pantech:

1. Čelní stěnu namontujte ze dvou palet jako souvislý celek.
2. V komorách 2 a 3 vyřízněte dvířka – o 16 cm užší než komora, vysoká 45 cm, zhruba 8 cm nad zemí. Řežte až po montáži čelní stěny, díly pak lícují.
3. Na zadní stranu každých dvířek přišroubujte dvě odříznutá prkna jako svlaky.
4. Každá dvířka zavěste na dva panty, přišroubujte zástrč a nahoru fixační háček.

Krok 5 · Pletivo

1. Nastříhejte pletivo na rozměry vnitřních stěn, přepážek i dna.
2. Vyložte jím všechny vnitřní plochy včetně dna a přisponkujte ho v krátkých roztečích.
3. Dno zastaví hraboše zespodu, žížaly oky projdou.

Tento materiál vznikl v rámci projektu Od odpadu k životu za podpory magistrátu města Brna.

Jak ho provozovat

1. **Vhazování do první komory.** Mějte zasunutá jen spodní prkna a přes nízkou hranu vysypte kolečko. Jak hromada roste, přidávejte shora další prkno.
2. **Přehazování do druhé.** Jakmile se první komora naplní, přeházejte materiál vidlemi vedle. Kompost se provzdušní a nastartuje se zahřívací fáze.
3. **Vybírání.** U varianty A vytáhněte horní prkna, a jak humusu ubývá, vytahujte další – nabíráte lopatou rovnou od země. U varianty B otevřete dvířka a zajistěte je háčkem.

Co do komory patří

Na jeden díl zelené dejte tři díly hnědé. Zelená je posekaná tráva, kuchyňské zbytky, kávová sedlina. Hnědá je suché listí, natrhaný karton, štěpka, piliny. Přebytek zelené zavání čpavkem, přebytek hnědé se rozkládá roky.

Velikost kousků rozhoduje. Větve nařežte na 1–4 cm, stonky a košťály na 5–10 cm, listí vždy podrťte. Celé listy se slepí do neprodyšné vrstvy, pod kterou se kompost udusí.

Vlhkost jako vyždímaná houba. Zmáčkněte hrst v dlani: vyteče pár kapek a je to správně. Teče proud, je moc mokro. Nevyteče nic nebo jen kapka, přilijte vodu.

Nepatří sem maso, ryby, kosti ani mléčné výrobky – přivedou hlodavce. Dál nemocné rostliny, psí a kočičí výkaly, kořeny pýru a tráva z trávníku ošetřeného herbicidem.

Vzduch. Kompostér nikdy nezakrývejte fólií. Když chcete chránit před vytrvalým deštěm, dejte navrch karton, jutovou rohož nebo vrstvu slámy – propustí vzduch a vodu zadrží. Obsah přehoďte alespoň jednou za tři měsíce.

> **A PAK UŽ JEN JEDNOU ZA ČAS**
>
> Jednou za dva až tři roky kompostér znovu natřete lněným olejem – paleta v kontaktu se zemí jinak začne měknout zespodu. Až bude první komora plná, přehoďte ji do druhé a začněte plnit odznova.

Tento materiál vznikl v rámci projektu Od odpadu k životu za podpory magistrátu města Brna.

Zahrada 5 elementů · Malina · BRNO · #PripravBrno

czsbrno.cz/nase-projekty/od-odpadu-k-zivotu